

Lisa 1. Ülevaade MAK 2014–2020 teavitustegevustest

1. Maaeluministeeriumi teavitustegevused 2016. aastal

Pressiteated

2016. aastal avaldas MEM kokku 49 MAK 2014–2020 seotud pressiteadet, kus peamisteks teemadeks olid: arengukava rakendumine ja meetmete sisu tutvustamine, teine üleriiklik avatud talude päev, maaettevõtete/põllumajanduse olukorra kajastamine, arengutrendid jmt. Levitamine: MEMi veebileht, meedia listis olevad ajakirjanikud ning põllumajanduse, maaelu ja toiduainetööstuse organisatsioonid ja liidud (listide kaudu põllumajanduse ja maaelu arengu nõukogu, MAK 2014–2020 seirekomisjon, Riigikogu maaelukomisjon, PRIA ja MMIKiga koostöös ning erialased listid) ning MEMi haldusala asutused. Originaalkujul või kokkuvõtvalt on pressiteateid kajastanud paber- ja elektroonilised väljaanded, uudisteagentuurid, raadio ja TV, portaalid üle 800 korra. Pressiteadetes avaldatud teemadel esitasid erinevad meediakanalid vajaduse korral lisaküsimusi ja said vastused, mille koondas avalike suhete osakond koostöös sisuosakondadega.

MEMi pressiteated ja uudised on avaldatud ministeeriumi veebilehe www.agri.ee avalehel.

Sotsiaalmeedia

MEM on kolm aastat kasutanud aktiivselt sotsiaalmeedia võimalusi Facebookis: <https://www.facebook.com/Maaeluministeerium>. Alates lehe loomisest on Facebooki vahendusel jõudnud tuhandete inimesteni (2016. aastal kahekordistasime oma jälgijate arvu 2973lt 6058ni) info mitmesugustest info- ja teabepäevadest, esile on tõstetud MAK 2014–2020 tulemusi, Eesti põllumajandustootjate saavutusi, edulugusid, organiseeritud fotovõistlusi, et näidata maaelu võimalusi ning tõsta mainet jpm.

Koduleht

MAK 2014–2020 seotud info jaoks on MEMi veebilehel kasutusel eraldi rubriik <http://www.agri.ee/et/eesmargid-tegevused/eesti-maaelu-arengukava-mak-2014-2020>, mis on kättesaadav ministeeriumi kodulehe esilehelt. Veebilehel on info esitatud kaasaegselt ja struktureeritult erinevate suuremate temaplokkide kaupa, et tavakasutaja leiaks endale huvipakkuva teema ning vastused võimalikult kiirelt. Veebilehel on üleval üldinfo MAK 2014–2020 strateegiliste dokumentide, meetmete, õigusaktide, uuringute, seire ja hindamise, toetustest teavitamise jne kohta. Teave infopäevade jm aktuaalne info on kättesaadav ka uudiste alt ja tõstetakse vajaduse korral esilehel eraldi esile.

EAFRD toetusest teavitamine

2016. aastal algatati ministri määruse „Maaelu arengu toetuse andmisest ja kasutamisest teavitamise, toetatud objektide tähistamise ning Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi (EAFRD) osalusele viitamise täpsem kord perioodil 2014–2020” muutmine. Määrusega tagatakse EAFRD toetusest rahastatud objektide tähistamine ja ELi osalusele viitamise korra

ühatus ning kooskõla ELi õigusega. Teavitamise tulemusel saab avalikkus teada EAFRDst kaasrahastatud tegevustest ja objektidest, rahastamise ulatusest ning projektide sisust. Paraneb maaelu maine ja taotlejal selgus teavitamise vajadusest.

Määruse rakendamise tulemusena on arengukava raames rahastatud tegevustest avalikkust teavitatud. Korrastatud on teavitus seotud veebilehtedel ja täpsustatud trükiste puhul ning seatud selged rahalised künnised alates millest on teavitus EAFRDst toetust saanud objektidel vajalik. Oluliseks muudatuseks on, et Eesti kasutab võimalust, et pindala- ja loomapõhiste toetuste puhul ei kohaldata plakati, tahvli või stendi paigaldamise nõuet. See tähendab, et pindala ja loomapõhiste toetuste puhul peavad toetuse saajad teavitamise nõudeid järgima vaid kutsealase veebilehe olemasolu korral ning teavitama avalikkust EAFRD toetuse kasutamisest avalikkusele suunatud valdkondlikel esinemistel. Esinemisel tuleb märkida EAFRD panus kõnes ja kirjas ning slaidid logo ja embleemiga tähistada.

Koostöö meediaväljaannetega

Meedia väljaannetega toimub tihe koostöö aastaringi: eri kanalite ajakirjanikele anti infot, sh statistilisi andmeid MAK 2014–2020 meetmete kohta, saadeti artikleid ja edulugusid koostöös sisuosakondadega. Lugusid avaldati nii trükimeedias, veebis, raadios kui ka televisioonis. Pidevalt vastati ajakirjanike päringutele MAK 2014–2020 toetuste, nende jagamise korra, meetmete tingimuste jms teemadel. Oluline osa tegevusest keskendus rahastamisperioodi MAK 2014–2020 sisu tutvustamisele. Lisaks tegeleti MAK 2007–2013 järelhindamise tulemustega, kutsuti meedia väljaandeid programmiperioodi 2007–2013 järelhindamise tulemuste avalikule tutvustamisele MEMi jpm.

Avatud talude päev

24. juulil 2016 toimus teist korda üle-eestiline avatud talude päev, mis aitas tutvustada maaelu arengukava toetusmeetmete toel moderniseeritud ning arenguhüppe saavutanud maapiirkonna ettevõtteid. Kokku avas ukseid ligi 250 talu ja põllumajandustootmist ning nendesse tehti u 85 000 külastust, mis on pea poole võrra rohkem kui eelneval aastal (2015. aastal 45 000). Avatud talude päevale eelnes ka laialdane reklaamikampaania, mis pälvis Eestis suure tähelepanu. Kokku avaldati üle 400 artikli üle-eestilistes ja maakonnalehtedes, kajastati üritust nii teles kui ka raadios. Avatud talude päeva tagasisideseminaril oli talude tagasiside, et avatud talude päev on üks parimaid riigipoolseid algatusi Eesti maaelu ja (väike)tootja jaoks maapiirkonnas. 2017. aastal on kavas algatust jätkata.

Telesaade „Suvenaabrid”

MAK 2014–2020 edulugusid tutvustati ka 2016. aasta juulis ja augustis Eesti Televisiooni eetris olnud populaarses telesaates „Suvenaabrid”, kus esitleti MAK 2014–2020 toel maaelu arendamisse tehtud investeeringuid. Koostöö eesmärk oli avalikkuse teavitamine maaelu arengukava meetmetest ja maaelu arengu toetust saanud objektidest, et positiivsete näidete varal julgustada kasutama ELi toetust maaelu arenguks. Seitsme saate keskmine reiting oli 82

000 vaatajat saate kohta, lisaks jagati videoid ERRi Facebookis ja ERRi kultuuriteadetes ning järelvaadati ERRi kodulehelt.

Maamessil osalemine

MAK 2014–2020 meetmeid ja nõudeid tutvustati aprillis 2016 Tartus toimunud Maamessil, kus MEM oli esindatud koos valitsemisala asutustega ühisel stendil. Maamess on Baltimaade suurim omataoline mess, mida külastas 44 260 inimest. Maamessil tutvustati teist korda toimuvat avatud talude päeva, mis aitas kaasa rohkemate talude ja inimeste osalemisele üritusel.

Teadlikkuse uuring

Teadlikkuse uuring Eesti elanike teadlikkusest maaelu arengukava kohta 2016. aastal viidi lõpule 2017. aasta alguses avaliku arvamuse uuringu kaudu, et oleks võimalik mõõta teadlikkuse paranemist ning hinnata elluviidud tegevuste tõhusust.

Kahe aastaga on hinnang maaelule tõusnud ligi 10 protsenti. Positiivne hinnang maaelu mainele on tõusnud 53 protsendilt 61 protsendini. Maine on kõrgem just nende seas, kes on põllumajanduse valdkonnaga ise seotud – 69% neist hindas seda positiivselt. Eesti põllumajanduse üldine maine osutus elanike seas veidi kõrgemaks võrrelduna maaelu üldise mainega – 69% hindab seda heaks või väga heaks. Ka see näitaja on aastatega tõusnud, olles 2015. aastal 65%. Koguni 71% soovitaks lähedastel end maaeluga siduda (2015. aastal 62%).

Elanike üldine teadlikkus eurotoetustest, maaelu arengukavast ja LEADER toetustest on kõrge – 83% vastanutest on toetustest teadlik. Kõige kõrgemat teadlikkust näeme vanuserühmas 25–34 a (91%), madalaimat aga vanimas rühmas (73%). Kõrgharidusega vastanute teadlikkus on samuti keskmisest oluliselt kõrgem – 89%. Võib öelda, et elanike teadlikkus sellest, kellele on mõeldud valdkonna toetused, on küllaltki hea – 70% vastanutest on asjaga kursis. Parem on siin teadlikkus maamajanduse- ja põllumajandusvaldkonna inimeste seas ning madalam on see mitteseotud isikutel. Tulemus peegeldab senise teavitustöö tulemusi. Eesti elanike hinnang maaeluga seotud toetustele on väga positiivne – 76% peab toetusi Eesti maaelule kasulikeks.

Elanike hinnangul on kõige olulisem praegusel hetkel toetada maaettevõtlust ja kogukonna arengut – nii arvab 42% vastanutest. Teiseks peetakse oluliseks investeringuid põllumajanduse valdkonda ning kolmandaks tuleks toetada toidu töötlemist. Tagasihoidlikumad prioriteedid on vastanute meelest teadus- ja arendustegevused ning toetused, mis on suunatud põllumajanduse keskkonnamõju vähendamisele.

Trükised

Maaeluministerium annab alates 2007. aastast igal aastal välja trükist „Mahepõllumajandus Eestis“. Eesmärk on tutvustada Eesti mahepõllumajanduse arengut, hetkeolukorda ja mahepõllumajandusliku tootmise toetust. Trükise täiendamist tingib asjaolu, et selles

sisalduvad statistilised näitajad vajavad kaasajastamist, fotod uuendamist ning viited mahepõllumajanduse nõuetele ja õigusaktidele vajavad osaliselt muutmist. 2017. aastal anti välja mahepõllumajanduse infotrükis „Mahepõllumajandus Eestis 2016“ eesti ja inglise keeles.

Reklaam

Toetust saanud objekti tähistamiseks kasutatakse vastavaid kleebiseid. 2016. aastal telliti MAK 2014–2020 logoga kleebiseid kokku 6400 tk ja Leader logoga kleebiseid telliti 2700 tk.

Koostöö huvirühmadega

2016. aastal korraldas Maaeluministeerium MAK 2014–2020 rakendamiseks vajalikke kohtumisi erinevate organisatsioonide esindajatega. Kokku korraldati 9 ühepäevast kohtumist, sh hobumajanduse ümarlaud ning teiste erialaorganisatsioonide kohtumised meetmete tingimuste aruteludeks jne. Toimus kolm MAK 2014–2020 seirekomisjoni istungit ja üks MAK 2007–2013 seirekomisjoni istung.

Konverentsid

2016. aastaks valiti ELARD (Euroopa Leader Ühendus Maaelu Arenguks, www.elard.eu) presidendiks Eesti Leader tegevusgruppide esindaja ja Tartumaa Arendusseltsi tegevjuht Kristiina Tammets. ELARD on Euroopa maapiirkondi ühendav katuseorganisatsioon, mille liikmeks on üle 1000 kohaliku Leader tegevusgrupi 22 erinevast Euroopa riigist. Eesti presidentuur võimaldas Eestil senisest rohkem rääkida kaasa ühtse maaelu arengu poliitika kujundamisel ning tuua esile Eesti Leader kogemusi. Seoses ELARDi presidentuuriga korraldati koos ELARDi esindajate, MEMi, Eesti Leader Liidu ja Maamajanduse Infokeskusega koostöös kahepäevane konverents 22.–23. novembril 2016. aastal. Konverentsi toimumise kohaks oli Eesti Rahva Muuseum Tartus. Konverentsi nimeks oli: „Renewing LEADER/CLLD for 2020+. Celebrating 25 years of LEADER in Europe!“. Konverentsi sihtgrupiks olid kohalikud tegevusgrupid ja koostööpartnerid üle Euroopa, teiste ministeeriumide esindajad Eestist ning Euroopa Komisjoni, Euroopa maaeluvõrgustiku ning Euroopa Innovatsioonivõrgustiku esindajad. Konverentsil kajastatavateks teemadeks olid: CLLD ja multifondide rakendamine, Leaderi tehniline rakendamine liikmesriikides, kohalike tegevusgruppide oma projektid kui piirkonna arengumootorid ning seire ja hindamise korraldamine kohaliku tegevusgrupi tasandil. Samuti toimus konverentsi käigus ELARD liikmete koosolek. Konverentsi oodatavaks tulemuseks on Euroopa tegevusgruppide deklaratsioon LEADER/CLLD kohta perioodiks 2020–2027.

2. PRIA teavitustegevused 2016. aastal

PRIAs korraldab klientide ja avalikkuse teavitamist teabeosakond (TO) koostöös teiste osakondadega ning MEMi avalike suhete osakonnaga. Osakonna ülesanneteks on meedia ja avalikkuse teavitamine, klienditeeninduse ja klienditagasiside haldamine, kodulehe osalemine

e-teenuste rakendamisel ja nende turundus, asutuse sisekommunikatsiooni korraldamine, sh uue siseveebi *Pirjo* arendamine ja juurutamine jne.

Seoses uue programmiperioodiga käivitus MAK 2014-2020 nn investeringumeetmete rakendamisel protsessipõhine töökorraldus. Kasutuses on standardprotsessid infovahetuse korraldamiseks klientide ja meetmetega seoses. Uus töökorraldus näeb ette kõigi meetmete rakendamise seoses ka teavitusplaanide koostamist ja täitmist osakondade koostöös.

Suurim osa PRIA teavitustöö mahust oli 2016. aastal seotud maaelu arengukavaga (ca 120 erineva sisuga päringuvastuseid, selgitusi, artikleid, intervjuusid, pressiteateid, uudiseid, e-infokirju, trükiseid). Sisendi teavituse korraldamiseks saadi MAK 2014–2020 ja PRIA kommunikatsioonistrateegiast, PRIA arengukavast, klientide tagasisidest ja meedia huvist, koostööst teiste asutustega, sh konsulentide ja põllumajandustootjate keskorganisatsioonidega. PRIA andis oma sisendi MEMi eestvedamisel valminud MAK kommunikatsioonistrateegiasse ja selle rakenduskavasse.

Kommunikatsiooni planeerimisel on üheks suunaandjaks 2015. aasta teisel poolaastal 400 kliendi seas korraldatud klientide PRIA maine ja infovajaduse uuring. See näitas, et peamine infokanal PRIA ja toetustega seoses on PRIA koduleht, mida hinnati ka kõige enam kliendi vajadusi rahuldavaks kanaliks kõigis alarühmades. Teavitusvahendina olid oluliselt järgmisel kohal PRIA saadetud kirjad. Langenud oli trükiste osatähtsus (2010. aastal oli esikohal, 2015. aastal osatähtsus 22%), kasvanud PRIA elektroonilise infokirja olulisus (29%). PRIA pakutavat infot hindas arusaadavaks 96%. Kõige vähem kasutati infoallikana Eesti ja ELi määruseid toetuste ja nõuete kohta (34% polnud neid lugenud). Enim otsitava infona nimetati teavet toetuste tingimuste (32%) ja taotlemise kohta (28%). Kõigis sihtgruppides oli tõusnud e-PRIA teenuste kasutajate osakaal (62% olid kasutanud), 59% kasutajatest olid sellega hakkama saanud iseseisvalt. PRIA klienditeenindusele andsid positiivse hinnangu 96% küsitletutest.

Teavitamiseks kasutatud kanalid

Enim kasutatav kanal PRIA ja maaelu arengukavaga seotud info saamiseks on klientidele PRIA kodulehekülg www.pria.ee, selle avalehel on ka juurdepääs e-PRIAle <http://www.pria.ee/et/ePRIA>. Suureneb e-PRIA teenuste osakaal (sisaldab kasutusjuhendeid teksti ja videona). Ka 2016. aastal oli paralleelselt kasutusel e-PRIA kaks versiooni, kuna uusi teenuseid arendatakse uues keskkonnas ja varasemad pole uude üle toodud.

PRIA kodulehe ülesehitus on klientide huvidest lähtuvalt valdkonnapõhine. Avalehe menüü „Oluline“ sisaldab viiteid teabele, mis puudutab kõiki PRIA kliente (sh nõuetele vastavus, objektide tähistamine, juhised korrektse maksetaotluse esitamiseks ja toetuse saamiseks osaliselt tasutud kuludokumentide alusel, taotlusvoorude ajakava, meetmete eelarved jne). Täpsed taotlusvoorude ajad teatab PRIA investeringumeetmete kohta Ametlike Teadaannete (www.ametlikudteadaanded.ee/) vahendusel. Käimasolevate taotlusvoorude info on kodulehe

avalehel eraldi menüüst kiirelt kättesaadav. Infot on kodulehel võimalik leida ka otsingumootori abil.

Valdkonnapõhised alajaotused sisaldavad teavet kõigi PRIA vahendatavate toetuste kohta (iga meetme kohta tutvustus, juriidilised alused, väljaprintitavad ja/või arvutis täidetavad taotluse vormid; näidised juhenditega vormide täitmiseks; meetmete kohta veel spetsiifilisi abimaterjale). Põhjalikum info taotluse esitamise, sellega kaasnevate nõuete ja kohustuste ning menetluse kohta on mõnede meetmete puhul juhendites „Abiks taotlejale“, mis valmivad PRIA ja MEMi koostöös.

Toetuste rahuldamise ja maksete kohta avaldab PRIA andmeid kodulehel. Info on leitav finantsaastate lõikes otsingumootori kaudu <http://www.pria.ee/et/toetused/toetusesaajad/>, üksikute meetmete lõikes on rahuldatud toetuste kohta andmed iga meetme vastava taotlusvooru lehel rubriigis „Toetuste saajad“ ning kalendriaasta möödumisel ühtses lingitavas nimekirjas statistika rubriigis.

Koduleheküljel uudiste rubriigis avaldatakse teateid ja uudiseid nii PRIAlt kui ka partneritelt (MEM, VTA, PMA, MES jne). Varasemad uudised on arhiveeritud ja loetavad alates aastast 2001. Rubriik „Statistika“ avalehel sisaldab eelarve- ja analüüsisiosakonna koostatud andmeid PRIA makstud toetuste kohta erinevate perioodide, arengukavade, meetmete, Eesti ja ELi summade, kohalike omavalitsuste ja maakondade lõikes. Avalehe „Oluline info“ alt leiab rubriigi „Toetuste eelarved“, mis sisaldab jooksvaks aastaks toetusteks eraldatud summasid meetmete lõikes.

Kodulehe vahendusel saavad kliendid broneerida aega taotluste ja andmete esitamiseks ja e-PRIA kliendarvutite kasutamiseks maakondlikes teenindusbüroodes. Kodulehe kaudu on ka võimalus liituda e-infokirja listiga, anda tagasisidet ja tellida RSS uudistevoog. Avalehe kaudu on kättesaadav ka põllumassiivide elektrooniline veebikaart ning ligipääs võrdlushindade kataloogile. 2016. aasta sügisel alustati ettevalmistusi PRIA uue kodulehe loomiseks ning selleks ressursi ja partnerite leidmiseks.

Pressiteated MAK 2014–2020 teemadel

PRIA edastas 2016. aasta jooksul 13 pressiteadet (suurematele sihtgruppidele huvipakkuvate taotlusvoorude alguste, tulemuste ja toetuste määramiste-maksmiste kohta). Pressiteadete suhteliselt väike hulk tuleneb sellest, et sellelaadse jooksva info avaldamise peamine allikas on e-infokiri.

PRIA Facebooki lehekülg

Võeti kasutusele 2014. aasta alguses. 2017. aasta alguse seisuga jälgis lehekülge pisut üle 800 FB keskkonna kasutajat. Statistika järgi on populaarsemad postitused jõudnud ka kuni 3800 Facebooki kasutaja uudisvoogu (*reach*). Postituste keskmine ulatus jääb vahemikku 700–1000 kasutajat. Kõik lehekülje „fännid“ on liitunud lehega nn orgaaniliselt (*organic likes*). PRIA Facebooki lehel tehakse tavapäraselt vähemalt ühe postitus nädalas, toetuste taotlemise

perioodidel ka rohkem. Facebooki leht on eelkõige mõeldud lisakanaliks PRIA peamiste sõnumite edastamisel – uudistele laiema kõlapinna saamisel, tähtsamate PRIAt puudutavate meediakajastuste jagamisel, värskete infokirja ilmumisest teavitamisel; teemadeks on olnud uute trükiste või juhendmaterjalide valmimine, PRIA uute e-teenuste tutvustus, info taotlusvoorude alguse või lõpu kohta, olulise statistika jagamine jms. Samuti oleme edasi jaganud teisi põllumajandusvaldkonnaga seotud Facebooki postitusi. PRIA postitusi on edasi jaganud ka teised põllumeeste erialaliidud ja ühingud.

PRIA elektrooniline infokiri

Ilmub üks kord kuus (2016. aastal kokku 13, aprillis erandlikult kahel korral). MAKi 2014–2020 teemasid käsitleti igas e-infokirjas. Infokiri edastab jooksvalt lõppenud taotlusvoorude tulemusi, toetuse määramisi ja maksmisi, teateid algavate taotlusvoorude ja ajakava kohta, selgitavaid artikleid ja juhiseid eelkõige toetuste taotlemiseks, uutest ja muutunud nõuetest arusaamiseks, e-teenuste ja hinnakataloogi kasutamiseks jne, samuti meeldetuletusi klientide kohustustega kohta. Infokirjas vahendatakse ka PRIA klientide jaoks olulisemaid teemasid kajastavaid pressiteateid ning juhitakse tähelepanu pikematele artiklitele jm materjalile kodulehel. Infokiri saadetakse automaatselt kõigile infokirja listiga liitunutele, 2016 lõpuks oli liitunud ligi 9600 (aastane kasv ca 1600). Listiga saab liituda PRIA kodulehel (bänner), kus on arhiveeritud ka kõik varasemad infokirjad <http://www.pria.ee/et/uudised/infokiri>. Infokirjas olevaid teateid vahendab sageli meedia, samuti ajendab see ajakirjanikke teemasid põhjalikumalt käsitlema ja PRIAlt lisainfot küsima. Regulaarselt vahendasid infokirjast pärit teavet maaleht.ee, delfi.ee, majandus.postimees.ee, äripäev.ee, põllumajandus.ee, Maa elu ja ka üksikud maakonnalehed.

Koostöö meediaväljaannetega

Maaleht (ML) on olnud kliendiuringu andmeil olulisim paberväljaanne, kust saadakse infot PRIA ja toetustega seoses. ML oli 2016 jätkuvalt PRIA lepinguline partner tasutud teabe avaldamisel. Maalehele, Maamajandusele ja nende veebikanalile anti 2016. aastal maaelu arengukavaga seotud infot kokku 23 korral, sellest 3 korral PRIA tasutud teabena. Käsitleti probleeme meetmete rakendumise ja üksikute nõuete, taotlusvoorude ajakava, rohumaa hooldusnõuete (niitmistähtaeg vs liigniiskus), nõuetele vastavuse, püsirohumaat säilitamise kohustuse kohta. Toimetuse päringud puudutasid 10 korral pooleliolevaid kriminaalasju ja seoseid toetuste ning võimalike pettustega ning toetuse saajate pankrotte. Nagu muu meedia, pööras ka ML suurt tähelepanu Konju Kitsefarm OÜga seotud teemadele ja esitas ettevõtte kohta mitu päringut. Ajakirjanike soovil andis PRIA selgitusi MAK 2014–2020 keskkonnameetmete kohustusealuse pindala vähendamise kohta seoses tuvastatud pinnaerinevusega; toimetusele saati soovitud statistikat mitmesuguste rikkumiste kohta. Maaelu arengukava keskkonnameetmete rikkumiste kokkuvõtte avaldas PRIA ka tasutud teabena. PRIAl tuli ajakirjanikule selgitada MAK 2014–2020 tegevuse liigi „Innovatsiooniklaster“ toetuste määramise jätkumise seoses sellega, et hulk taotluseid ei vastanud nõuetele või ei saanud piisavalt hindepunkte. Teistest väljaannetest püsis Äripäeva ja selle portaali põllumajandus.ee huvi PRIA ja toetustega seotud teemade vastu. Eriline huvi on püsinud toetustega seotud tagasinõudeid põhjustanud pettuste ja kohtuasjade vastu, mille kohta tehti 4 päringut. Eesti-

Põllumajandus-Kaubanduskoja väljaantav ajakiri Põllumehe Teataja tellis PRIAlt 2016. aastal kolm artiklit maaelu arengukava investeeringumeetmete taotlusvoorude tutvustuseks ning 5 korral sai ajakirjanik mahuka materjali MAK 2014–2020 teemaliste artiklite koostamiseks (toetused köögiviljakasvatajatele, taristu toetus, innovatsiooniklastri meede, loomade registri teavitustega seotuid rikkumised ja nende mõju toetustele). Üleriigilistest paberväljaannetest laekus kõige rohkem päringuid Eesti Ekspressilt Konju Kitsefarm OÜ kitsekasvatuse kohta – kokku vastasime üle 20 selleteemalisele päringule, andes nii statistilisi andmeid kui ka rohkelt selgitusi toetusmeetmetega seotud nõuete, kontrollimiste ja loomade registriga seoses; AK info puhul selgitasime piirangute sisu. BNS vahendas PRIA levitatud infot, sh originaalkujul pressiteateid taotlusvoorude toimumise, toetuste rahuldamise ja maksmise kohta. Maaelu arengukavaga seotud päringuid esitas BNS 5 korral. Saadud pressiteateid toimetab BNS ka oma sise- ja majandusuudisteks ning vahel tegi uudiseid infokirjas ilmunud materjalidest. Postimehe kõik 5 päringut olid seotud poolleliovate kriminaalmenetluste või pettuste-teemaliste kohtuasjadega, kuid PRIA võimalused selliseid teemasid kommenteerida on enne otsuste jõustumist piiratud; saime anda statistilisi andmeid ja kinnitada menetluste toimumist või PRIA otsuste sisu. Maakonnalehtedest oli suurim Saarte Hääle päringute arv (MAK 2014–2020 teemadel 20). Saarte Hääle koostas korduvalt artikleid lehe tõstatatud teemadel, küsides kommentaare ja andmeid PRIAlt pettuste ja rikkumiste kohta (poolloodusliku koosluse hooldamise toetuse ja lammaste karjatamise abil looduslike koosluste puudulik hooldamine Vilsandi saarel, sellega seotud statistika; kohtuvaidlus Leader tegevusgrupiga riigihangete korraldamisega seoses; nõuetele vastavuse rikkumiste sisu ja sanktsioonide põhimõtted jm). Leht sai ka korduvalt sisulisi andmeid investeeringumeetmete taotlusvoorude tulemuste ja rahastamisotsuse saanud projektide kohta; korduvalt küsiti PRIAst infot toetust saanud objektide sihipärase kasutamise kohta, sh PRIA tegevused toetustega seotud tegevused ettevõtte pankroti puhul). Saarte Hääle jälgib ja kajastab PRIA jaoks probleemse toetuse saajaga seotud menetluste käiku reeglina pikka aega, lõpliku otsuse saabumiseni. Maaelu arengukavaga seotud materjali korduvad kasutajad ja päringute esitajad on olnud veel ka teistest maakonnalehtedest nagu Maa Elu, Sakala, Valgamaalane, Järva Teataja, Lääne Elu, Meie Maa, Hiiu Leht, Pärnu Postimees, Lääne Elu, Koit, Uma Leht. Kolmel korral andis PRIA spetsialist intervjuu Kuku Raadiote mitmesuguste meetmete taotlusvoorude kohta, kahel korral Rahvusringhäälingule (Vikerraadiote MAK 2014–2020 toetuse kasutaja kriminaalmenetlusega seoses, Raadio4-le tulemuslikkuse meetme taotlusvooru kohta); kolmel korral sai ETV teavet toetuste ja loomade andmete kohta.

Korduvalt tuli väljaannetele selgitada toetusõiguslikkuse nõudeid seoses nõuetele vastavuse nõuetega, rohumaa hooldamisega, poollooduslike koosluste hooldamise toetuse tingimustega, toetuste sihipärase kasutamise järelevalvega pärast investeeringutoetuse väljamaksmist, investeeringutoetuse tagasinõudmise korraga ja asutuste pädevusega võlgade sissenõudmisel, samuti võrdlushindade kataloogiga, maastikuelementidega. Uueks teemaks oli püsirohumaa säilitamise kohustus ning ülesharimise piirmäära ületamise tõttu rakenduv tagasirajamise kohustus. Mitmesuguse info klientideni läkitamiseks kasutas PRIA masspostituskirju, mis adresseeriti klientide e-posti aadressidele. Nt pindala-keskkonnatoetuste taotlusvooru algus, e-PRIAs põldude ja niitude joonistamise andmete uuendamine, üksikute nõuete teemalised

teavitused keskkonnameetmetega kohta, meeldetuletused tähtaegsete dokumentide esitamiseks ning teavitused taotlustele tehtud otsuste e-PRIAs kättetoimetamise kohta.

Trükised

Märtsis-aprillis valmis 3200 brošüüri „Põhitõed pindalatoetuste ja MAK loomatoetuste taotlemisel“. Trükis sisaldab taotluste esitamise juhiseid, kõigi meetmete lühitutvustust ja e-PRIAs taotluse esitamise lühikirjeldust. Trükist levitati Maamessil, infopäeval ja PRIA teenindusbüroodes. Aprillis levitasime PRIA büroode kaudu 600 eksemplari trükist „Nõuetele vastavus“ ning Tartumaa Põllumeeste Liidu väljaannet „Enamlevinud puuvilja-, marja ja köögiviljakultuuride kahjustajad“. PRIA spetsialistid koostasid ka MAK 2014–2020 keskkonnameetmeid tutvustavaid infolehti. Infolihti koostati lisaks ÜPTle poollooduslike koosluste, mahe- ja keskkonnasõbraliku majandamise ning rohestamise nõuete tutvustamiseks. Kõik trükised on saadaval ka PRIA kodulehe vahendusel. Kliendi soovi korral tehti lisaks teenindusbüroodes väljatrükke elektroonilisel kujul PRIA kodulehel olevatest juhenditest „Abiks taotlejale“ vastavalt meetmele või teemale, mille infot klient otsis. PRIA andis välja ka PRIAt tutvustava 1 lk voldiku (tiraaž ca 2000), mis sisaldab ülevaadet tegevussuundade, kliendisihtgruppide, e-teenuste arendamise, vahendatavate ja makstud toetuste ning registritesse koondatud andmete kohta.

E-PRIA

Alates 2011. aastast on maaelu arengukava suurimal sihtgrupil, looma- ja hektaripõhiste toetuste taotlejatel võimalik e-PRIAt aina rohkem kasutada, kuna e-teenuseid on aasta-aastalt lisandunud. 2014. aasta sügisel lansseeriti senise e-PRIA kõrvale ka uus e-PRIA portaal, kuhu hakati looma uusi ja senisest mugavamaid e-teenuseid. 2016. aasta lõpus viidi kliendiks registreerimise teenus üle vanast e-PRIAst uude e-PRIasse. Nüüdsest saab klient uues e-PRIAs registreerida end taotlejaks, abi saajaks, loomapidajaks või loakohustusega ettevõtjaks; esitada, vaadata ja muuta kliendi andmeid; taotleda mitme investeringumeetme taotlusi ning hiljem esitada maksetaotlusi. Uue e-PRIA taotluste ja maksedokumentide esitamise kohta on PRIA koostanud ülevaatlilikud meetmepõhised juhised, mis on saadaval meetme abimaterjali hulgas kodulehel. E-PRIA veebilehele pannakse lisaks teenustele ja nende kasutamiseiga seotud juhenditele ka e-PRIA klientidele vajalikke teateid ja uudiseid. 2016. aasta kevadel uuendati ja ajakohastati kõiki pindalatoetuste taotlemiseiga seotud videojuhendeid. Need on leitavad PRIA YouTube'is ja viidatud PRIA kodulehel nii juhendite rubriigis kui ka vastavate meetmete tutvustuse juures. Samuti on viited videojuhenditele e-PRIAs iga e-teenuse juures. Kõiki uusi videojuhendeid reklaamiti PRIA Facebooki lehel. Videojuhendeid saab ekraanidelt vaadata PRIA maakondlikes teenindusbüroodes, kus e-PRIA kliendarvutite juures juhendavad vajaduse korral kliente PRIA töötajad. 2016. aastal esitasid pindala- ja loomatoetuste taotlusperioodil oma taotluse e-PRIA vahendusel kõigist taotlejatest 87,14% (2015. aastal oli see 69,7%). E-PRIA teenuste tutvustamiseks on eraldi infolõigud ka PRIA teavitustes (pressiteated, artiklid, infokiri) meetmete ja taotlusvoorude kohta. Selliste meetmete teavitus, kus on avatud taotluste eeltäitmine, on ajastatud eeltäitmise alguseks.

21.–23. aprillil toimus Tartus Maames, kus PRIA oli esindatud ühises messiboksis koos MEMija teiste selle haldusala asutustega – Maaelu Edendamise Sihtasutuse, Maamajanduse Infokeskuse ja Põllumajandusametiga. Tutvustati e-PRIA teenuseid ja PRIA elektroonilist infokirja, kohal olid paljud meetmespetsialistid, kes vastasid huviliste küsimustele. Alates 2008. aasta aprillist tegutseb PRIA klientide nõukoda, mille istungitel osaleb PRIA juhtkond, maaeluminister ning PRIA kutsel 15 liiget, kes on PRIAga pikaajaliselt aktiivselt suhelnud kliendid, sh MAK 2014–2020 toetuste kasutajad. 2016. aastal toimus kolm kliendinõukoja istungit. Istungitel andis minister ülevaateid olukorrast põllumajandus-poliitikas, PRIA peadirektor PRIA uudistest ja uueks programmiperioodiks seatud eesmärkidest. Kliendinõukojast saadav info ja tagasiside on PRIAle üheks sisendiks oma tööprotsesside täiustamiseks ja kliendikeskseks muutmiseks.

Infotelefonid

Tegevust jätkasid **infotelefonid** klientide abistamiseks. Kahel erineval põhinumbril helistajad saavad PRIA keskuse piirkonnabüroode töötajatelt vajalikku teavet kõigi maaelu arengukava meetmete kohta – eraldi telefon on ühikupõhiste (737 7679) ja investeringumeetmete (737 7678) jaoks. Klientide kirjalike päringute jaoks toimib e-posti aadress info@pria.ee, kuhu laekuvatele päringutele vastavad samad inimesed, kes töötavad infotelefonil. Laekuvate küsimuste kohta koostatakse analüüsi, mis on sisendiks teistes tööloikudes, sh teavituse korraldamisel.

Teeninduse tagasiside klientidelt

Hõlmab ka MAK 2014–2020 meetmete teemasid, kogutakse järgnevatelt: teenindusbüroodes on blanketid ja võimalus neid postitada kohapeal sisepostkasti; blankette jagavad inspektorid kohapealses kontrollis käies. Kodulehel oleva banneri kaudu saab tagasisidet saata internetis. PRIAs on välja töötatud ja toimib metoodika tagasiside haldamiseks ja vajaduse korral kliendile vastamiseks.

Kokkusaamised tootjaorganisatsioonidega

Heaks tavaks on PRIA esindajatel saanud vähemalt kord aastas kohtuda nii Eesti Taluliidu esindajate kui ka Eesti Põllumeeste Keskliidu esindajatega. Nende kohtumiste eesmärk on saada klienditagasisidet PRIA töökorralduse osas, anda põllumeestele teada PRIA uutest arengusuundadest ja koostöös arutada neid teemasid, mis põllumehele kõige enam muret on tekitanud. 2016. aastal toimus kummagi keskorganisatsiooniga üks kokkusaamine.

3. Sihtasutus Erametsakeskuse teavitustegevused 2016. aastal

Erametsanduse portaalis www.eramets.ee kajastatakse teavet kõigi Sihtasutus Erametsakeskuse (EMK) administreeritavate erametsaomanikele suunatud MAK 2014–2020 toetuste kohta. Erametsanduse portaalis on kättesaadavad taotlusvormid ja selle juurde kuuluvad dokumendid, õiguslikud alused (määrused ja nende lisad), taotluste vastuvõtuajad ja kohad, muu info ja teated. Nimetatud portaalis avaldatakse teateid taotlusvoorude algusest, infopäevade toimumisest ja

taotlusvooru tulemustest, näiteks kui suures summas esitati taotlusvoorus taotlusi. Pärast toetuse määramise otsuste tegemist lisab EMK portaali lingi PRIA veebilehele, kus avaldatakse toetuse saajate nimekirjad.

Taotlejate teavitamisel ja nende abistamisel taotluste esitamisel kasutatakse aktiivselt erametsanduse tugisüsteemi, eelkõige erametsanduse konsulente ja metsaühistuid. Metsaühistud omakorda informeerivad oma liikmeskonda, kasutades selleks infoliste. Metsaühistud korraldavad oma liikmetele mõeldud info- ja koolituspäevi, kus tutvustatakse ka MAK 2014–2020 toetusi, mis on mõeldud erametsaomanikele. Metsaühistutesse on koondunud ligikaudu 10 500 metsaomanikku.

2016. aastal ilmusid meetme 12 tegevuse liigi 12.2 „Natura 2000 toetus erametsamaale“ kohta reklaamid kõikides maakonna lehtedes, Maalehes ja Postimehes. Reklaami tehti raadios Kuku ja Elmar. E-posti teel saadeti meeldetuletus kõikidele, kes on varem EMKst toetust taotlenud ja andnud oma e-posti aadressi. Infopäev toimus Rakveres, Pärnus, Tallinnas, Võrus ja Haapsalus. Meetme 8 kohta ilmus reklaam samuti kõikides maakonna lehtedes, Postimehes ja Maalehes. Reklaami tehti raadios HIT FM. Infopäev toimus Kuressaares, Sakus, Jõhvis, Viljandis ja Tartus.

24. novembril 2016 toimus Viljandis üleriigiline metsanduse infopäev, kus räägiti metsanduse toetamise arengutest MAK 2014–2020 kaudu ja tehti ülevaade tegevuse liigi 12.2 ja 8 rakendumise tulemustest. Käsitleti ka meetmega 8 seotud tegevusi üldisemalt. RMK Kagu regiooni juht tutvustas tormikahjustusi ja nende kõrvaldamist Koiva piirkonnas, Läänemaa Metsaühistu tegevjuht rääkis hooldusraiate potentsiaalset erametsas, Eesti Maaülikooli professor analüüsis maapiirkonna ja maaettevõtluse arengut, probleeme, perspektiive ning väljakutseid. Infopäev oli suunatud erametsaomanikele, metsaühistute eestvedajatele, metsanduse konsulentidele ning asjaomastele ametnikele ja töötajatele.

4. Põllumajandusuuringute Keskuse teavitustegevused 2016. aastal

Hindamistulemustest teavitamine on üks olulisi PMK tegevusi hindamisel. See on tähtis nii põllumajandustootjatele, ametnikele kui ka teistele huvigruppidele nende tulevate tegevuste planeerimisel ja senisele tegevusele hinnangu saamiseks. 2016. aastal toimus hindamistulemustest teavitamine sarnaselt varasematele aastatele. Jooksvalt uuendati infot MAK 2014–2020 keskkonnategevuse püsihindamist tutvustaval kodulehel. Püsihindajad osalesid konverentsidel ja seminaridel hindamise ja ka muude erialaste ettekannete ning posterettekannetega, samuti mitmesugustes allikates avaldati artikleid ja asjakohast infot. Osaleti ka paljudes projektides, töögruppides ja võrgustikes.

Nii nagu eelnevatel aastatel saadeti ka 2016. aastal tagasiside elurikkuse seirevalimis olevale 66 tootjale. Sarnaselt varasematele aastatele sisaldas ülevaade seires oleva tootja maadel korraldatud lindude ja kimalaste hindamistulemusi alates aastast, mil tootja seirevalimisse kaasati. Võrdluseks toodi välja ka nende indikaatorite keskmised näitajad seirepiirkonniti ja

tootmistüübiti. Tagasisidet saanud tootjatele jagati ka üldist infot PMK keskkonnatoetuste hindamise ja muude PMK tegevuse kohta. Lisaks juhti tähelepanu PMK trükiste „Eesti levinumad põllulinnud“ ja „Eesti kimalased“ olemasolule ning juhendati, kust neid PMK hindamise kodulehel leida (<http://pmk.agri.ee/mak/avaleht/>).

Koolitused ja infopäevad

4. veebruaril 2016 toimus PMK direktori käskkirjaga moodustatud MAK 2014–2020 keskkonnamõjuga meetmete ekspertgrupi sissejuhatav koosolek Sakus. Ekspertgruppi on kaasatud ministriumite (MEM ja KKM) ja nende allasutuste (nt PRIA, KAUR) töötajaid ning erialaeksperte teistest organisatsioonidest (nt EMÜ, TÜ, TTÜ jt.). Ekspertgrupi tegevuse peamiseks eesmärgiks on PMK nõustamine maaelu arengukava püsihindamisega seotud tööde planeerimisel, korraldamisel ja tulemuste tõlgendamisel, osalemine püsihindamist puudutavas info- ja andmevahetuses ning teadlikkuse tõstmises MAK 2014–2020 keskkonnamõjust ja püsihindamisest. Iiri Raa andis ülevaate senisest keskkonnameetmete arengust ja nende hindamisest, maaelu arengu programmide ühisest seire ja hindamise süsteemist ELis ning tutvustas MAK 2014–2020 keskkonnamõjuga meetmete ekspertgrupi eesmärgi ja ülesandeid. Ere Ploomipuu tegi ülevaate tehtud ja planeeritavatest PMK maaelu arengukava keskkonnategevuse püsihindamisest programmiperioodil 2014–2020. Stella Vogt tutvustas MAK 2014–2020 seire- ja hindamise süsteemi ning Katrin Rannik Eesti maaelu arengukava põllumajanduse keskkonna- ja kliimameetme eesmärgi ja põhimõtteid (mõlemad MEMist).

2016. aasta novembris toimusid PMK koordineeritud keskkonnasõbraliku majandamise toetuse kohustuslikud algkoolitused. Algkoolitused toimusid kolmes maakonnas (Pärnu, Tartu ja Lääne-Viru), igas üks koolitus ja kokku osales 106 põllumajandustootjat. Koolituste korraldamiseks viidi 2015. aastal läbi riigihange, mille võitis MTÜ Eesti Maaelu Nõuandeteenistus. 2016. aastal täitis KSM algkoolituse läbimise nõude 99 ja 2015. aastal 1462 KSM toetuse kohustusega ettevõtet.

Hindamise teabe jagamine teistel üritustel

2016. aastal osalesid PMK põllumajandusseire ja uuringute osakonna töötajad mitmel üritustel nii Eestis kui ka välismaal, kus jagati MAK 2007–2013 2. telje ja MAK 2014–2020 4. ja 5. prioriteedi meetmete ja 3. prioriteedi loomade heaolu meetme hindamise jm erialast teavet:

17. veebruaril Tartus aset leidnud Agri Partner OÜ teabepäeval „Tagasi juurte juurde“ esines Karli Sepp suulise ettekandega (kaasautor Marje Särekanno) „Kaaliiumväetiste vajadusest ja tõhususest maheviljeluses PMK uuringu ja katsete põhjal“.

- 19. aprillil Viinis toimunud rahvusvahelisel konverentsil *European Geosciences Union General Assembly 2016* esines Elsa Putku suulise ettekandega „*Prediction of soil organic carbon concentration and soil bulk density of mineral soils for soil organic carbon stock estimation*“.

- 5. mail Tartus Eesti Maaülikooli Mahekeskuse korraldatud seminaril „Elukeskkonna ja toidu kvaliteet“ esines Priit Penu suulise ettekandega „Pestitsiidijäägid põllumuldades 2014–e2015“.
- 2. juunil toimus Tallinnas MAK 2014–2020 seirekomisjoni IX istung, kus esines Livi Rooma suulise ettekandega „MAK 2014–2020 4. ja 5. prioriteedi püsihindamise uuringute tutvustus“.
- 7.–8. juunil toimus Saksamaal Bonnisis rahvusvaheline parimate praktikate töötuba *GOOD PRACTICE – Preparing the assessment of High Nature Value Farming in Rural Development Programmes 2014–2020: Practises and Solutions*, kus PMK esindaja Tambet Kikas esines suulise ettekandega „*Defining high nature value farming areas in Estonia*“. Ürituse korraldajateks olid *The European Evaluation Helpdesk for Rural Development* ja Saksamaa Föderaalne Looduskaitseagentuur (*German Federal Agency for Nature Conservation*).
- 2. juulil esines Raplamaal Kuusiku katsekeskuses Eesti Rohumaade Ühingu põllupäeval Karli Sepp suulise ettekandega „Mahe- ja tavaviljeluse rohumaa kultuuride võrdlus Kuusiku katsete põhjal“.
- 25. augustil toimus Tartus infoseminar MEMi võõrustatavale Türgi Põllumajandusministeeriumi delegatsioonile. Suulise ettekandega mulla seirest ja hindamisest põllumajanduskeskkonna ja kliimameetme kontekstis ning piirkondliku mullakaitse meetme alade valiku kohta „*Monitoring and evaluation of the agri-environment measures. Mapping the areas eligible to the regional soil protection support*“ esines Kadri Allik (kaasautor Priit Penu).
- 5. ja 27. septembril pidasid Tartus Eesti Maaülikoolis loengud PMK esindajad Kadri Allik ja Priit Penu teemal „Mullaproovide võtmine ja mulla analüüsid“.
- 8.–9. septembril osales Eneli Viik Prantsusmaal Pariisis Prantsusmaa Põllumajandusministeeriumi (*French Ministry of Agriculture, Agrifood and Forestry*) korraldatud põllumajanduskeskkonna ja kliimameetmete seminaril *European seminar on Agri-environment-climate Measures (AECM)*, kus tegi ettekande teemal „*Monitoring and evaluation of the environmental impact of the AECM in Estonia*“.
- 4.–6. oktoobril toimus Leedus Kaunases Aleksandras Stulginskis Ülikoolis rahvusvaheline teaduskonverents *AgroEco 2016: Long-term Agroecosystem Sustainability. Links between Carbon Sequestration in Soils, Food Security and Climate Change*, kus kaasautorina (koos K. Tammiku, K. Kaueri, A. Astoveriga) esines Priit Penu posterettekandega „*The status, dynamics and modelling of organic carbon stock in Estonian arable soils*“.

- 22. novembril esines Priit Penu Türi Keskkonnaameti ja KKM-i korraldatud veekaitset käsitleval teabepäeval põllumajandustootjatele suulise ettekandega „Põllumuldade seirest veekaitse kontekstis“.
- 5. detsembril Tartus toimunud Eesti Maaülikooli põllumajandus- ja keskkonnainstituudi ja Eesti Mullateaduse Seltsi korraldatud VII Mullapäeval esinesid PMKst Kadri Allik suulise ettekandega „Mullakaitse meetme rakendamine maaelu arengukavas“ ja Elsa Putku suulise ettekandega „Mullaseire ja mullastikukaardi andmetest otsusteni“.

Osalemine projektides, töögruppides ja võrgustikes

2016. aastal jätkas PMK osalemist EK Põllumajanduse Peadirektoraadi Euroopa Innovatsioonipartnerluse „Põllumajanduse tootlikkus ja jätkusuutlikkus“ (EIP-AGRI) võrgustiku teeninduspunkti (EIP-AGRI Service Point) töös. EIP-AGRI võrgustiku eesmärgiks on koguda ja vahendada informatsiooni ning hõlbustada andmevahetuse protsessi eelkõige tootjate, nõustajate ja teadlaste vahel põllumajandusinnovatsiooni teemade puhul. Täpsem info EIP-AGRI kohta on koduleheküljel.

2016. aastal osales PMK mestimisprojekti Makedoonias. Projekti juhib Holland ning Eesti ja Sloveenia osalevad juuniorpartneritena. Projekti konsortsiumis osalevad kõigi kolme riigi maaelu arengu programmide makseagentuurid (sh PRIA) ning Eesti poolelt oli PMKst pikaajaline mestimisnõunik Pille Koorberg. Mestimisprojekt on ellu kutsutud Makedoonia makseagentuuri (AFSARD) suutlikkuse tõstmiseks liitumiseelse maaelu arengu programmi (IPARD) rakendamise protseduuride väljatöötamiseks ja täiendamiseks. Eelkõige nähakse projekti abi makseagentuuri auditeerimisel ning investeringumeetmete, maaelu mitmekesistamise ning tehnilise abi meetmete protseduuride ülevaatamisel ja lihtsustamisel. Lisaks tuleb välja töötada akrediteerimisepakett ka uutele planeeritavatele IPARD meetmetele (põllumajanduslik keskkonnatoetus ja mahepõllumajandus, LEADER-meede, nõuandetoetus ning maapiirkonna infrastruktuuri meetmed).

Jana Adari osales PMK esindajana Eesti maaeluvõrgustiku (MMIK) koostöökoja töös. 2016. aastal korraldas maaeluvõrgustik koostöös MEM-i ja PMK-ga põllumajanduslikke keskkonnatoetusi saanud (MAK 2007–2013 2. teljest saadud toetused) põllumajandustootjate edulugude kogumise konkursi „Märka keskkonnahoidlikku põllumajandust!“. Edulugusid koguti viies eri kategoorias: looduslik elurikkus, mullakaitse, veekaitse, ohustatud liigid ja maastikud. Laekunud edulugudest valis maaeluvõrgustiku koostöökoja liikmetest moodustatud hindamiskomisjon välja parimad, kes said trükisesse ning iga kategooria parimat edulugu esindavat põllumajandustootjat premeeriti kogemusreisiga Rumeeniasse (toimus oktoobris).

Kadri Allik osales septembris projekti „Kliimateadlik maaviljelus soomuldadel“ ekspertgrupi ümarlaval. Ekspertgrupi ümarlaua kutsus kokku Eesti projektipartner Tartu Ülikool. Ümarlaval arutleti kliimateadliku maaviljeluse teemadel. Koos lahati järgmisi teemasid:

milline on orgaaniliste muldade peamine kasutusviis Eestis, millised probleemid on orgaaniliste muldade kasutamisel põllumajanduses, kuidas on kliimamuutused orgaaniliste muldade põllumajanduslikku kasutust muutnud, kuidas vähendada kasvuhoonegaaside emissioone orgaanilistelt muldadelt ja kuidas säilitada tasakaal põllumajandusliku tootmise ja mõistliku keskkonnanahoiu vahel.

Karli Sepp osales mahepõllumajanduse teadmussirde programmi nõukogu liikmena töökoosolekul 27. septembril 2016 Tartus, Eesti Maülikooli mahekeskuses.

Kadri Allik osales oktoobris Taanis Euroopa keskkonnainfo- ja keskkonnaaatlusvõrgu (*European Environment Information and Observation Network, EIONET*) riikliku teemakeskuse (ingl k *National Reference Centre, NRC*) mulla valdkonna töökoosolekul, kus anti ülevaade mulla valdkonna tegevusest möödunud aasta jooksul ja arutati 2017. aastaks planeeritavaid tegevusi. Erandina toimus kohtumine maakasutuse ja ruumilise planeerimise valdkonna spetsialistidega, et arutleda seoseid ruumilise planeerimise ja mulla vahel.

Karli Sepp osales mahepõllumajanduse arengukava ekspert- ja hindamisgrupi liikmena hindamise töökoosolekul 21. oktoobril Tallinnas, MEMis.

Hindamisega seotud info avaldamine eri allikates

MMIKi kodulehel blogipostituste sarjas ilmus 2016. aastal kaheksa postitust MAK 2007–2013 toetusmeetme kohta teemal „Märka keskkonnanahoidlikku põllumajandust!“:

- Sangaste rukkis on sajandite vanust energiat!, Jana Adari
- Poollooduslikud kooslused hoiavad ja hoiatavad meid!, Iiri Raas
- Lehmad karjamaal tänu toetusele, Ere Ploomipuu
- Üle-euroopaline võrgustik kaitseb ohustatud liike ja elupaiku, Eneli Viik
- Maade hooldamine ebasoodsamas piirkonnas aitab säilitada sealset paikkonda, Kadri Allik
- Geneetiline mitmekesisus põllumajanduses, Ere Ploomipuu
- Mahepõllumajandus – kõige keskkonnasõbralikum tootmisviis, Karli Sepp
- Kiviaiad kui killuke meie agrikultuurist, Tambet Kikas

2016. aastal avaldas MMIK trükise „Märka keskkonnanahoidlikku põllumajandust. Eesti maaelu arengukava 2007–2013 põllumajanduslike keskkonnameetmete edulood“, kus lisaks eelpool loetletud blogipostitustele ilmus lugu tegevuse liigi 10.1.1 „Keskkonnasõbraliku majandamise toetus“ hindajalt.